

BOSNA I HERCEGOVINE
Federacija Bosne i Hercegovine
Federalno ministarstvo za okoliš i turizam
Sarajevo: 31. 10. 2022. godine

Predmet: Mišljenje o svrsishodnosti eventualnog potpisivanja Odluke Zajedničke komisije Centralnoevropskog sporazuma zemalja tzv. zapadnog Balkana o olakšavanju trgovine uslugama koje pružaju turističke agencije i turoperatori

Poštovani,

Kao sektorsko Udruženje/Udruga turističkih/putničkih agencija i turoperatora u BiH – UTA BiH, osjećamo se pozvani da izrazimo mišljenje privatnog sektora u turističkom posredovanju o svrsishodnosti potpisivanja navedene Odluke u trenucima nepostojanja osnovnih institucionalnih i pravnih okvira u BiH, što ostavlja veoma mnogo prostora za netransparentnost u turističkoj industriji.

Svjetski i evropski analitičari sugeriraju da su sektori energetike (uz metaloprerađivače), poljoprivredu i turizam strateške privredne djelatnosti Bosne i Hercegovine. Turistički djelatnici su uvjereni da je prioritet razvoja, od nabrojanih prioriteta sektora, ipak turizam, jer on uključuje najveći broj učesnika u svom turističkom proizvodu i podrazumijeva najširi politički, društveni i ekonomski razvoj.

Evropska komisija je više puta provodila aktivnosti za podršku razvoju turizma u Bosni i Hercegovini, ali je to na žalost ostalo samo na dobrim pokušajima. Uvijek je sugerirano da BiH ubrza zakonodavnu i reformu politike u skladu sa zahtjevima i najboljim primjerima iz prakse EU. U tom smislu sačinjeni su mnogi izvještaji o procjeni potreba u oblasti turizma u Bosni i Hercegovini.

Potencijali Bosne i Hercegovine su veliki ali su takođe veliki i izazovi kao što su:

- *Statistički podaci navode da je u sektoru turizma direktno potrošeno manje novca nego što zaista jeste* – tako se mogu dešavati nevjerovatni statistički izvještaji kao naprimjer da je u 2021. godini, rivijera Neum imala manje gostiju od malog grada Konjica u HNK/Ž. Iz sličnih razloga mnoge zemlje u EU i Evropi (Grčka, Španija...) su donijele zakone da hotelijeri i drugi učesnici mogu ugovarati poslove ali u trenucima realiziranja moraju uključiti posredovanje domaćih turističkih agencija, sa ciljem vidljivosti i oporezivanja turističkog prometa;
- *Višestruki slojevi administracije i nepostojanje pojačane koordinacije na nivou države* – Ustavnu nadležnost za turizam nema država već ga imaju entiteti i DB, a Ustav FBiH je utvrdio zajedničku nadležnost između FBiH i kantona;
- *Nepostojanje koordinacije državne politike i strategije turizma na nivou države;*
- *Rascjepkan zakonski okvir i pristup razvoju i kontroli turizma* – nevjerovatan nesrazmjer utvrđenih privrednih prekršaja od strane inspekcija u različitim regionima BiH;

- *Nedosljedan princip klasifikaciji, stepenovanju, edukaciji, normiranju i standardizaciji na nivou BiH, kao i marginaliziranje sektorskih udruženja u turizmu koja bi trebala da usklađuju norme i standarde sa praksom EU i svijeta;*
- *Nepostojanje sveobuhvatne strategije plasmana i promocije BiH kao cjeline – u državi ne postoji nikakav strateški dokument, a organizaciono zastarjele institucije turističke zajednice/savezi (koje je potrebno transformirati u menadžment organizacije) postoje samo u entitetu RS i nekoliko kantona u FBiH;*
- *Potreba za usklađivanjem postojećeg zakonodavstva sa pravilima i propisima EU po pitanjima turizma...*

Izvršen je i uvid u pravni okvir u turizmu BiH od strane pravnih eksperata EU u turizmu sa zaključkom: **Aktuelni pravni okvir je zastario, nekompletan, ne potiče razvoj turizma niti promovira partnerstvo.**

Tada je utvrđeno da novi Zakon o turizmu treba biti baziran na Nacionalnoj strategiji turizma polazeći od činjenice da novi Zakon mora biti u skladu sa Ustavnim i pravnim okvirom u BiH i da je nužno da se vodi slijedećim principima:

- *Stvarati strukture za podršku privatnog sektora;*
- *Jasno definirati turističku industriju;*
- *Ažurirati pravne procedure za poduzetništvo u turizmu;*
- *Pomoći razvoj profesionalnih standarda;*
- *Da je u skladu sa Globalnim etičkim kodom u turizmu UNWTO.*

Izvršen je i uvid u stanje kulturnog i prirodnog naslijeđa Bosne i Hercegovine i turističkog brenda države i dat je okvir strateškog marketinga.

Treba li napominjati da od tada do danas (2022.) nije ništa učinjeno po pitanjima navedenih preporuka. Istovremeno nam državne institucije kroz projekat GIZ-a nude princip *laissez faire - pusti neka svako čini što hoće i neka sve ide svojim tokom*, u turizmu zemalja tzv. Zapadnog Balkana.

Pravna stečevina Evropske unije (franc. *acquis communautaire*) u turizmu su mnogobrojne norme i standardi kojima se olakšava sloboda kretanja unutar zemalja članica, ali i naglašavanje potrebe značaja regionalnih specijalizacija za visoki kvalitet u turizmu. Tako da ako neko želi promijeniti mjesto boravka i raditi u drugoj sredini mora položiti ispite o lokalnim specifičnostima. Ovo se u potpunosti slaže sa definicijom da su turističke agencije i njihovo specijalizirano osoblje “*area specefik*”, odnosno specijalizirane za određenu regiju.

Trenutne se vode debate u Evropskom parlamentu da se mobilnost omogući, ali uz obavezu registracije, te samim time polaganja adekvatnih lokalnih ispita. Ono što EU neće mijenjati je slijedeće: Turistički djelatnici su predstavnici destinacija (gradova, regija, država) za koje su kvalifikovani. Mnogo zavisi od njih da li će se posjetioci osjetiti dobrodošli, da li će ostati duže ili poželjeti da se vrate. Oni doprinose shvatanju destinacije. Turističke agencije i njihovo specijalizirano osoblje imaju posebnu ulogu u promociji kulturnog i nacionalnog naslijeđa i održivosti turističke privrede kroz povećanu potrošnju i transparentno oporezivanje turističkog prometa.

Turističke/putničke agencije se na tržištu pojavljuju u svojstvu savjetnika i informatora, posrednika i organizatora. Evropski standardi zbog toga daju slobodu

Udruženje – udruga turističkih agencija u Bosni i Hercegovini

Članica Unije asocijacija turističkih agencija Jugoistočne Evrope: Makedonija - ATAM, Albanija - ATA, Bosna i Hercegovina - UTA, Crna Gora - CTU, Srbija - YUTA, Hrvatska - UHPA.

La Benelovencija 8, 71000 Sarajevo, BiH: NLB Tuzlanska banka Sarajevo: 1327310010245269

Tel.: +387 (0)61 724 600 , e-mail: utabih@uta.ba; www.uta.ba

zemljama i regionima da odluče o nivou, mjeri i glavnim dijelovima njihovog pravnog okvira i to:

- O pravcima razvoja njihovih turističkih industrija i profilima posjetilaca na njihovom području;
- Relevantnim pravilima i regulacijama, uključujući zdravlje i sigurnost;
- Zahtjevima za takse i poreze;
- Marketing i načinima vođenja biznisa u turizmu.

Veoma je važno napomenuti da je Predsjedništvo Bosne i Hercegovine na 162 vanrednoj sjednici dalo saglasnost predsjedavajućem Vijeća ministara BiH Zoranu Tegeltiji da na Samitu Berlinskog procesa koji će biti održan 03. novembra 2022. godine, u Berlinu da parafira slijedeće sporazume:

- Sporazum o slobodi kretanja sa ličnim kartama na Zapadnom Balkanu;
- Sporazum o priznavanju stručnih kvalifikacija doktora medicine, doktora dentalne medicine i arhitekata u kontekstu Srednjoevropskog sporazuma o slobodnoj trgovini;
- Sporazum o priznavanju kvalifikacija visokog obrazovanja na Zapadnom Balkanu.

Kako nas informiraju mediji član Predsjedništva BiH g. Dodik je ponovo na navedenoj sjednici Predsjedništva BiH predložio pristupanje BiH inicijativi "Otvoreni Balkan" kojoj su odbili pristupiti BiH, Crna Gora i Kosovo za razliku od Berlinskog procesa u kojem učestvuju svih šest zemalja Zapadnog Balkana.

Zaključak:

Zbog svega navedenog i mnogo drugog što nije navedeno, zbog plebiscitarnog protivljenja turističkih agencija u Bosni i Hercegovini, zbog nemogućnosti da se uoči dobit države, zbog pokušaja uvođenja principa laissez faire u turističkom posredovanju koje otežano posluje na inače neuređenom turističkom tržištu BiH, zbog nevjerovatno nerazumljivog jezika predložene Odluke... postoji osnovana vjerovatnoća da iza prijedloga stoje skrivene namjere i potpuno odsustvo etike zvanja (a moguće i korupcije) među odgovornim za eventualno potpisivanje navedene Odluke.

Prijedlog Odluke Zajedničke komisije Centralnoevropskog sporazuma o slobodnoj trgovini o olakšavanju trgovine uslugama koje pružaju turističke agencije i turoperatora, sa pripadajućim Aneksima I i II, što sve predloženo ima u vidu Dodatni protokol 6 o trgovini uslugama ("AP 6"), u obliku i na način kako je prezentiran, smatramo - neprihvatljivim.

Zoran Bibanović, predsjednik